

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Super Infortiato 2]

Bartolus <de Saxoferrato>

[Venedig], 30. Juni 1493

De penu legata

[urn:nbn:de:bsz:31-319543](#)

De penu legata.

a C p̄ patrem soluere. Quod sequit̄ bal. in. l. certū. in. ij. col. C. fami. ber. facit tex. in. l. sed t̄ si ideo. solu. ma. i. ibi. Imol. & etiam ibi. p̄baſ & soluere pro carcerato etiam si sit cōiuncta p̄fona non p̄fumis solutū animo do nandi: sed animo repetendi. & ibi hoc etiam no. imol. quid in matre fra tre amico & patre. vide bal. in. dicta. l. liber.

b T̄z do

c minus

.s. fili. būc

tex. allegat

bal. in. rub.

.C. de v. ag.

in. ver. s. qd

si testator.

c Sibi p̄

judicat. hoc

deīm simpli

citer refert

& sequit̄ ro

m. l. si mora

in pe. col. so

lu. matri.

d Nō p̄t

liberare. vt p̄

fili. possit li

berare debi

tores patrio

adeo & ipso

scō heredē si

bi p̄iudicet.

vide spec. in

ti. de pac. s.

pe. v. qd h̄ fi

bus. & bar. i.

.l. fili. j. de

solu. ego ali

as tenui istā

opi. hic nūf

fili. dubitas.

Et d̄ vita pa

tris. p. l. nec

nos. cu. ibi

no. h̄ allega

tis. vel nūf

patre volēte

secis. libe

rationē. l. si.

.C. de pac. q

bus. casibus

valebit libe

ratio semp &

noc. bit p̄ re

gulam. l. cu

vir. j. de vsu

cap. nec pla

cet op. bar.

m. d. l. fili. fa

quā seq̄

imol. p. l. ser

uo alieno. q

& a. q. sua

dispositio est

ztra. tex. i. d.

.l. cu vir. v.

scienti. iuncta

.l. si funduz

sciens. C. de

eulc. & no. ēt

doc. i. d. l. cu

vir. forte ēt

attētari pos

set indisticte

tales p̄m va

lere fauore

liberationis

per. d. l. & fu

u. s. de pac.

qua ita alle

gat bar. i. l.

stipulatio h̄

mo. p̄cep. de

ver. obli. ad

fi. & i. l. fi. ad

fi. C. de pac.

& fivera eset

opini. Dy. &

tūc ēt vez

in liberatio

ti. luc. rō. p

ut vide lo

qui tex. i. d.

.l. & fu. per

& qd ibi no. C. de neg. ge. Et p̄dicta ha qd filius delingt. & sic ex suo delicto oportuit p̄em solue re. Si vo ponamus eū captū a latrūculis & ab hostibus & pater redimeret eū: tūc vide facere officio pietatis. nec ex hoc filius teneret: vt. l. lib er cap". C. de capti. & postl. reuer. & ita loquit̄ quicquid dicat. Hui. in dicta. l. frater a fratre.

s **I seruo.** C. Op. de. l. ij. S. con trau. s. de do. p̄le. So. ibi manumisit directo hic per fidei cōmissum. & ista est vera solu.

c **Um dominus.** Fac pac. l. tres fratres. & quod ibi no.

Elestimēto. C. Op. q̄ manumissio ne fuo. extinguis lega tū peculiū: vt. s. e. l. i. Glo. sol. notabiliter. C. S tūc op. quo p̄t actiōe ex testō: qa manumitten do iter viuos v̄ peculiū p̄cedere: vt. l. i. C. d. pe. ei. q̄ li. Rūdeo duob̄ mois. p̄mo h̄ iō p̄t agi ac tiōe ex testō: qa p̄tinet pl. q̄ actio inter viuos: vt. l. iij. S. si rē. s. de le. iij. Vel dic q̄ id qd dicit manumittēdo iter viuos peculiū v̄ p̄cedere. vez ē nisi alr. de peculio disposuerit. h̄ alr. disposuit i testō. v̄ manumittendo nō v̄ peculiū p̄cedere.

Ex. s. sequenti.

Filius. Inutilis dispositio circa spēm facta iter viuos derogat generi. h. d. C. trāriū ēt si in vltia volūtate dispositio spēi ēt inutilis: vt. l. fi. S. fi. de au. & ar. le. & no. in. l. iij. S. fi. s. de leg. i. & dixi in. l. q̄situ. S. pe. & fi. s. ti. i. C. Ultio iste tex. facit ad. q. vtrū filiussam. possit debitores p̄fis liberare. & sic eo scō p̄fesa. p̄iudicat sibi. Et v̄ q̄ sic: vt. h. z. l. si cu. optio. s. de op. le. t. l. iij. S. idex q̄rī: vt. ait sabin. s. e. In p̄trāriū facit. l. i. S. qd ait p̄tor volūtate. j. quorū lega. & l. cu ita. S. fi. s. de leg. ii. & no. glo. in. l. nec nos. C. de capti. Ita dicit. Dy. de ista qdne v̄ ca sus in. l. & suū. S. h̄ & si qs. t. S. se. s. de pac. Bre uiter puto si qdē fili. h̄ aliquā spēm de p̄nti cōtra debitores p̄fis: qa sibi sūt obligati sub cōditiōe. tūc p̄t facere liberationē q̄ eo scō patre. fa. sibi p̄iudicat: vt. l. & suū. S. sed & si quis. s. de pac. & l. iij. S. quod si in p̄fis in. l. s. so. ma. Si vo nullā spē h̄ nisi succedēd: tūc ista spē nō attēdif. & ab ista spē nō p̄t liberare: qa nō attēdif talis spēs: vt. l. post emācipationē. de li. lega. ad idē. l. i. S. qd ait p̄tor. j. quo. le. h̄ p̄t se obligare: vt. si h̄s erit q̄ nō petet. h̄ hoc facieō forte ēt indign. h̄dītate p̄fis: vt. l. fi. C. de pac. & l. q̄ dā. i. fi. & l. se. j. de do. & j. d̄ his q. vt. idig. l. i. fi.

I sticho. Istam. l. declara vt dicit glo. t̄c.

d **Ominus.** C. Op. de. l. cum qd. C. de le. Solu.

glo. ibi loquit̄ qd legavit eandē rē plu ries sub eadē appellatiōe h̄ sub diuersis: qa pri mo sub noīe peculiū. scō sub noīe vicarij spāl & ista ē bona sol. p̄ qua facit qd no. j. de sti. ser. l. iij. Bices tñ. nōne cu legat vicariū istud ē nomē peculiū. Rūdeo illud non est propri peculiū: sed quedā demonstratio que respicit suum. Alij ali ter dicunt & legunt h̄ac. l. alio modo de qua lec. non curro: quia non continet v̄lūtatem.

domi. in. c. ḡuis. circa. iii. col. de pac. in. vj. vbi per lapum.

e Ominus sticho. S. seruis. No. mirabile tex. No. pro officiali qd dī finidari. Addē q̄ dī post bar. i. l. aurelius. S. galus. de li. le. bar. & bal. in. l. obseruare. & quod no. bal. & imol. in d. l. si seruis vetitus.

f Ici fili. Addē bar. in. materia huius. l. in. l. quotiēs q̄ dotis. so. ma.

d **Ominus sticho.** Pri

mos gessit negotia liberti. vo libert. de cedit & instituit p̄foni. p̄ dimidia. tertio decedit p̄foni & libertatē dedit suo sub 2ditiōe si rōnes reddiderit de his q̄ gessit in bonis liberti. q̄rto deceſſit huius redditis rōnibus & religs solutis & ad libertatē productis. Questio est an heres patroni teneat cedere actionē heredibus aget ribus cōtra debitores pro qbus soluit. Et dicit q̄neſ. ita ponit casum Dy. & bene no.

Lestamēto codicillis.

Qd dñs d̄ seruo cōputaf in peculio si talis erat dñi. ḡsuetudo. b. d. C. Op. q̄ talis scriptura seu ḡsuetudo nō d̄ sp̄cī: vt. l. cu certū. s. de vi. tri. & oleo lega. So. vt ibi. C. Trē op. de. l. peculiū. S. sicut. s. eo. So. hic propter consuetudinem.

Ex. s. sequenti.

C. Si officialis non d̄ sindicari ex forma statuti an possit sindicari de eo q̄ de bonis communis ad eum peruenit.

Seruis. Seruis quos testator iubet nō debere scrutari & sine inq̄sitiōe ē eis nō v̄ legare peculiū nec reliq. b. d. C. No. mirabile tex. ad statutū qd dicit: qt̄ talis officialis non debeat sindicari nec sup eū ingri: q̄ vez est nūf. p̄ religs ex eo qd remāſſet penes eū de bonis coīs: vt. h. qd tene mēti. facit. l. si ser uis vetitis. s. de le. i. t. l. si qs rōnes. j. de li. le. t. l. aureli. S. i. e. t. i. t. l. qdā decedēs. s. de admi. tu.

Ex. l. sequenti.

C. Halet testm̄ in quo pater assignat peculium filiis: h̄ non dicat iure institutionis. & idē si relin quat iure falcidie.

Ici fili. P̄ p̄ filio stipulaf i. p̄fectio peculio i. du bio ei p̄cedere v̄. h. d. ē bōalex & mēti tenēda. Ad hoc facit. l. qd fructuari. de acqui. re. do. vbi dñdā suo v̄ i. dubio sibi p̄cedere in peculiu. & hoc ē vez q̄n p̄ ipse stipulaf. p̄ filio tūc eni cu nulla traditio v̄l aliqd q̄. p̄ traditione sit iteruenerit v̄l i. peculiu. p̄fectiu p̄cedere fac. l. i. C. de castre. pecu. S. si p̄ faceret filiū stipulari: an tūc videre poti. donatio q̄ peculiu. p̄fectiu. Bic vt dixi. l. si p̄ i. pn. j. de dona. Ja. de are. dicit q̄ si p̄ assignat filiū suis peculium nec dicit iure iſtitutiōis q̄ testm̄ v̄. S. qd si reliquit iure falcidie filio. Lerte valet acsi diceret iure iſtitutiōis. gl. est in. l. si patronus. S. i. j. de dona.

De penu legata. Rubrica.

Ex. l. sequenti.

C. An euētus 2ditiōis 2stituat debito: ē i. mora: ibi. Quero. Et an p̄ aī euētū diei tacite v̄l exp̄se v̄l aū li. 2testa. possit mora purgari vide in si.

Xori. Silegati penale inci pit a p̄cedēti dispositio ne ip̄m legatū ē i. p̄statiōe nō in peti tiōe quo ad executiōis effectū. & mo

ra p̄t purgari v̄l q̄z ad li. 2te. vel diez a testatore statutū siu legatū sit vnu. siue i. ános singulos. h. d. Biuidif. primo p̄t thema & q. scō rūder qd legatū ē vnu. Tertio qd legatū ē penus sūt i. ános singulos. Quarto qd legatū ē i. ános

singulos penus est una scđa ibi: si qđē. tercia sibi: qđ si in annos. quarta ibi: quid ergo. vñqz ad fi. Quero qđ legas penus et si nō fuerit datū aliquid nomine pene an sint plura legata vel vñū. Glo. dicit h̄z p̄itas est. aut incipit a p̄cedenti p̄ditione et est vñū legatū. hic est casus in l. si penū in fi. j. qđ di. le. ce. t. l. ita stipulatus. j. de ver. obli. Si yo incipit a p̄cedenti dispositioe duo sunt legata: vt d. l. si penū in p̄n. sed qđ vña p̄statio sufficit qñqz videt vñū legatū: vt. l. cū sine p̄finitione. j. qđ di. le. ce. t. l. ita debet intelligi. l. i. S. itē si ita in fi. S. j. ad. l. falciā. C. Bi- citur h̄z qđ sola pecunia est in obligatiōe. qro vtrū penus ante moram sit in obligatiōe ciuilis et naturali. Glo. qđ sic in l. si penū. j. qđ di. le. ce. t. l. aliter qđā dicāt. j. ad. l. fal. l. i. S. itē si ita. t. male. Quero vtrū ipsa penus possit pe- ti. Tex. h̄z v̄ dicere qđ nō. t. h̄s glo. in. l. i. S. item si ita. j. ad. l. fal. tangis in l. si duo societate. s. pro so. C. Lōtra- riū. j. de ac. t. obl. in. l. obligationū fere. S. f. o. aut quis vult petere penū quo ad effectū: vt ipsam inuito herede p̄sequat. t. nō pōt: qđ cū post litē p̄te. p̄mū legatū nouef per penalē stipulationē et in illa transfundat: vt h̄z. t. d. l. si penū. t. l. i. S. itē si ita. j. ad. l. fal. pater: qđ non pōt fieri p̄dēnatio. t. ita d̄z intelligi h̄z. sed q̄tū ad effectū inducen de more vel nouationis pōt peti: vt. l. obligationū fere in fi. j. de ac. t. ob. t. qđ ibi no. t. ita dicit Oldra. t. ita scri- pi. in. l. ita stipulatus in fi. j. de ver. ob. C. Itē d̄z h̄z qđ q̄s pōt soluere penū donec lis p̄testef. qro vtrū post litē cō- testata qđ offerēdo penū liberef a pena pecuniaria. Re spōdeo aut lis est p̄testata sup pecunia. t. tūc post li. p̄te. amplius non admittit purgatio more: vt h̄z. ibi cū eo lis de pecunia p̄testef. ita d̄z intelligi. l. si insulā. j. de v̄. obl. t. l. si ita qđ. S. seia. de v̄. obl. t. qđ ibi no. S. si lis nō cō- testata sup pecunia. tūc admittere purgatio more ēt post litis p̄testationē: ga reus qñcūqz offerēdo id qđ pe- titur liberalis: vt insti. de ppe. t. tēp. acti. in fi. t. l. interduz. j. de v̄. obl. t. glo. aliter ibi dicar. t. nō bene. sed in hoc ē- dīa: ga lite p̄testata sup pecunia nō sufficeret sola obla- tio: vt. l. sed t̄si alia die. s. de p̄st. pecunia. Sed regref oblatio t. p̄signatio que h̄eret vim solutionis: vt insti. de ppe. t. tēp. ac. S. f. t. de hoc dixi in l. si insulā. j. de v̄. ob. Quero dicis hic qđ pōt purgari mora donec lis conte- stetur nisi aliud t̄p̄s t̄c. quero exēplum qđ est statutū tē- pus ex mēte restatoris dicit glo. qđ iussit aliquid dari de fructibus futuri anni. Ista glo. videf expresse cōtra opī. oīum doc. dicentū qđ euentus p̄ditionis quem in mora nō cōstituit. ita tenent doc. in. l. in minoy. C. in qui. cau. in integ. resti. nō est ne. t. Gul. de cu. in. l. qđ te. s. si cer. pe. dixi in l. quoties in diē. j. de v̄. obl. t. l. ita stipulatus eo. ni. sed cōstat qđ qñ legant fructus futuri anni obliga- tio est p̄ditionalis: vt. l. i. in fi. j. de p̄di. t. demō. male er- go dicit ista glo. Breuiter vel dicamus qđ ista glo. nō po- suit bonū exemplū. sed est ponendū per l. nec semel. S. si in habitatione. j. qđ di. le. ce. vel sustinendo glo. dic qđ bic fructus futuri nō fuerūt adiecti obligationi: sed ex- ectioni. t. sic nativitas obligationis nō differt: vt. l. qđā testo. s. de leg. i. t. l. lucius. de ali. t. ci. le. dixi plene in l. in ter stipulatē. S. sacrā. j. de v̄. ob. t. tūc ista glo. sine scrupulo peedat. C. Itē dicis hic qđ post litis cōtestationem purget mora. quero vtrum ante euentū diei expresse vel tacite vel ante litis p̄testa. possit purgari mora. Evidetur qđ nō: ga est adiecta pena ergo t̄c. vt. l. magna. C. de cō- trahē. t. cōmit. stipu. Lōtrariū dico qđ admittit purga- tio qđ est adiecta pena tñm. secus si cēt adiecta dies t. pe- na: vt ibi. Fallit in iudicij bñ materiali. l. t. si post tres. Scđm hoc habetis hic quādo principalis dispositio est nouata per penalem admittit purgatio more ante litis p̄te. casus est hic. t. no. qđ si sit adiecta pena t. dies expres- sa vel tacita non admittitur purgatio: vt hic.

Ex. S. sequenti.

C. An sit differēcia qđ legas penus singulis annis vel se- mei tñm. t. cū legatū est annū an admittit purgatio mo- re vide in p̄ncipio. Et an cū plures sunt p̄stationes statiz

cū est cessatū in vna cōmittat stipulatio penalis in omni bus: ibi. Ulenio. Et an p̄tractus bonefidei nouens per- sequentē stipulationē penalē: ibi. Ultimo. Et an si statu- tum dicat qđ si qđ extra rexerit sanguinē in platea amputet sibi manus nisi soluerit centū: vñqz ad quot tempus po- terit illa soluere.

Quod si iānos. Quero vtrū sit dis- ferentia qđ pena ve- penus debet singulis annis vel qđ semel tñm. Glo. videf dicere qđ nō in glo. que incipit. h̄z certe t̄c. posita in pre- cedenti ver. Illud nō videf verū: nā quādo est vnicum tñm legatum admittit purgatio vñqz ad litis p̄testationē. sed qđ est in singulos annos cū h̄eat diem non videf qđ admittit purgatio propter diem: vt qđā habent h̄ad- ditionē. H̄y. sed nō credo H̄y. dixisse: qđ puro qđ admit- tatur purgatio an litis p̄testa. nā qđ dicis qđ dies appo- nitur euentus diei cōstituit quē in mora intellige de die apposita causa differēde solutionis. secus si causa multi- plicande obligationis: vt in legato in singulos ānos. nā nō est p̄gruū qđ eodē tpe oriaſ actio t. mora p̄stituāt: vt l. qđ dicimus. j. de soluti. t. ideo admittit purgatio vñqz litis p̄te. vt hic nī poneres apposita esse aliā diez causa differēde solutionis: vt si dico in annos singulos in pa- schate: qđ post euentū diei appositi cā differēde solu- tionis nō admittit purgatio. C. Ulenio ad quartaz p̄tem t. quero vtrū qđ sunt plures p̄stationes statiz cū est cessa- tum in vna cōmittat stipulatio penalis in oīibus. Breui- ter dic qñqz disponētes vt testator vel alij p̄trahētes ap- ponit dispositionē per noīa collectiu: vtputa si oīs pe- cunia data nō erit: tūc centuz dabis noīe pene. vel si sua quaqz die pecunia soluta nō erit tñm dabis que dictio ē nomē collectiu: vt. l. hoc articulo. de here. insti. tūc nō cōmittit stipulatio nisi elapso toto tpe: vt. l. si necessaria. S. si annua in p̄n. S. s. de pig. ac. Qñqz apponit disposi- tio stipulariōis penalis per vñba distributiu: vt sic. si ali- qua pecunia nō fuerit soluta termino suo tñm dabis noīe pene. tūc statim cū est cessatū in vna cōmittat stipulatio penalis in totū: vt. d. S. si annua in fi. Qñqz est dubiu: qđ vñf vñbis simplicibus: vt si solutū nō fuerit tñm dabis noīe pene. t. tūc videf mens disponētis vt statim cōmit- tatur stipulatio penalis in totū. H̄est casus no. t. mēti te- nendus. H̄est q̄rtus casus indubitabilis qđ pena parti- culariter adiūcīt cuilibet particulari solutioni de quo se- quif. S. qđ si in annos. s. pri. t. l. lecta. S. si cer. pe. C. Ulti- mo no. qđ ex hoc reprobat opī. H̄y. t. Fran. Accur. t. Gul. in. l. p̄dia. S. de ac. emp. vbi dicis qđ p̄tractus bone- fidei non nouaf per sequentē stipulationē penalē. secus in p̄tractibus stricti iuris. hoc non videf vez: vt h̄z. t. l. i. S. item si ita. j. ad. l. fal. t. l. si penū. j. qđ di. le. ce. naz sci- tis qđ legata habēt naturā contractū bonefidei: vt. l. in minoy. C. in qui. ca. in inte. resti. nō est necessaria. t. l. se- ia in fi. de do. causa mor. t. tñm videris qđ per sequentē sti- pulatioē nouanf. qđ plene examinavi in l. ita stipulat̄ in vñtis cōtrarijs. j. de v̄. ob. dic vt ibi dixi. C. Quero statutū dicit qđ si alijs extra rexerit sanguinē in platea am- putet sibi manus nisi soluerit centū. vñqz ad q̄tū tēpus poterit soluere ista centū. Dic vt. l. itē veniunt. S. i. S. de peti. here. vbi innuit qđ vñqz ad sententiam.

Ex. l. sequenti.

C. Saturum prohibens sagittamenta extrabi extra ciui- tatem tempore guerre prohibet baliste extrahere.

Eli penum. Esculenta t. poculen- ta ad vñuz p̄fissam. t. amicoz ipsius indefinite legato penoy p̄tinē- tur. spale vñ legatū ad ipsius vñsum restringit. t. si arida penus legef nulla vasa cōprehendit. liquida vñ vilia tñm vasa cōprehendit. t. si legatū penoy extinguit t. legatu: vaso. b. d. C. No. tex. ibi esculenta vtrū ea que t̄c. Fa- cūtū est statutū tpe guerre qđ non possunt extrabi sagitta- menta de ciuitate vtrū baliste possint extrabi. Evidet qđ sic: qđ non sunt sagittamenta. Sed cōtrarium est p̄itas:

a C. Non ad- mittit. per bar. e doc. l. si insulam in. iii. col. de ver. obl. t. vide. j. p- prime.

b C. Quod si in ānos. sta- tutuz dicit. hoc statutuz est bonarie. t. vide bar. l. l. suis quo- qđ. de here. insti.

d C. Vñ pe- qđ nū. vi de qđ no. p- istu. tex. t. in bac materia dicit bar. in. l. ita stipula- tus. i. xii. co- lū. de v̄. ob.

De supellectili legata.

a. H; qd
n. liqde.
S. itē si qd
dicat lego.
Et vīd bal
in. l. in lega
C. de lega
b. C. Si eni
In isto. S. fi
bēs rex. fin
gu. qualiter
exceptio de
clarat regu
lā. et ita ipm
ut singularē
allegat imo
in. l. filio pte
rito. de ius
testa. b. qua
materia vīd
bar. de vīf
fru. legato. s
l. generali
S. i. in. l. qf
tū. de sū. in
frue. c. no. l
c. in nostra
de sepul. per
glo. doc. i. l
in bio. de le
gi. p. D. in
c. i. de reg
tur. in. vi. et
per glo. i. l. i
j. de re. iur
z in. l. gene
rali. S. i. S. al
leg. c. qd ibi
bar. f. imo
ib. vbi etia
no. barto. et
barto. no. c
doc. i. l. acti
C. de tran
fāc. imo. i. l
si tra legatū
in h. d. le. i
di. c. nedū
exceptio re
stricte regu
lā. sed p. eam
lecatū restri
cif. v. h. etia
si legatū an
nulletur. vt
ibi per illuz
ter. pbatur
contrariuz
c. Enū
p. qd cō
tineatur. Le
gatū factuz
vīrō sue de
camera sua
qd stineat
adde bal. in
ru. C. d. v. S.
C. De supel
lee. lega. ru
d. Upel
e. ler
massa
ritias. Adde
bal. in. l. lega
tio. et ang. in
l. iiii. de le
i. et vide in
l. proxima
e. Upel
s. lectili
et. h. de his
qfios pncipis
de errore pn
cipis. et quo
et qd erret
pncipis i tu
re vide bal
in. l. pscrip
C. si h. ius
in. viii. colu

quia pariter disponitur de sagittamentis et instrumento
cum quo sagittamentum emititur. tex. est hic. et vide qd
per istu rex. in hac materia dixi in. l. ita stipulatus. in. xij.
col. j. de verborum obligatione.

Ex. l. sequenti.

C. An parata ad vendendum veniant in legato.

Am quod liquide.

Item si quis. C. No. rex. ibi vasa autem
capit secum vbi penoris le
gatum venalia non cōprehendit. et si promiscue vtebat.
tunc ad vsum annuū venalia continet. de hoc an ea que
sunt causa vēdendi veniant. habuistis in. l. codicillis. S.
vīrō. S. de vīfruc. le. t. l. predia. S. de fun. instru. t. l. pe
dculis. S. item cum quereret. j. de auro et ar. le. et ideo si
aliquis vult legare apothecā suā cuz omnibus pānis dī
cat lego. apothecā cum pānis sue sint venales sue nō.
et ita de facto ego consuluisse recordor.

Si ita. Urbis seu ciuitatis appellatio muris si
natur. Roma et Herulum et similia cōti
nentib⁹ edificijs. et hec adiectio urbana magis qualitatē
q̄ locum significat. b. d. de hoc dixi in. l. ii. j. de verb. sig.
et ibi plenissime dixi per hunc. S. est factuz. c. si ciuitas. ex
de sen. excō. li. vi. vbi dicis q̄ si interdicta sit ciuitas vīru
sint interdicta suburbia. Dicatis vt ibi. et dixi plenissime
in. d. l. ii. j. de ver. signi. Vide glo que incipit idem ergo
dico et si legau. ista glo. vides cōtra istum ter. qa si lego
ea que sunt rome significat locus ut ea tantū que sūt ro
me veniāt: sed si lego penum urbanū videor significare
qualitatē: ut omnis que vīcunq; est veniat. si ramen sit
vrbico vīui destinata: ut hic. et j. t. i. l. antepenul.

Ex. S. sequenti.

C. Relatiuum quis vel qui an restringetur ad speciē pre
cedentem vel genus.

Si cui. Iste est valde notabilis et singularis. S.
habes ergo hic q̄ relatiuum quis et qui: re
fertur ad genus et ad species exceptram. vel potes dicere
q̄ h̄ in dubio relatiuum referat magis ad genus legatū q̄
ad specie exceptaz: vt referat magis ad penū q̄ ad vinū.

C. Op. relatiuum debet restringere id tm ad qd refertur:
vt. l. a filio. S. h. j. de ali. et ci. le. sed hic ad vinū solū refer
tur. ideo illud tm restringit. Sed cōtra: imo ad penū nō
potest referri salua rōne recti sermonis: qa penus est ge
neris feminini. et relatiuum ē generis neutri. C. Cōtra de
l. plautius. j. de au. et ar. leg. So. dictio penus est oīs ge
neris: vt. l. pxi. S. nomē. et ideo debetis habere in tex.
omne penū et sit generis neutri. sed si habetis oēm pe
num dicatis q̄ dictio penum assumat diversis modis.
vno modo q̄ sit generis masculini et referat ad dictioēz
oēz. alio modo q̄ sit generis neutri et referat ad relatiuum
quod. C. Quero que est ratio q̄ istud relatiuum qd rome
erit referat magis ad penum q̄ ad vinum. Dicit glo. qa
in dubio debemus inspicere quod est minus: vt. l. in ob
scenis. j. de regu. iur. Contra istā rationē facit. l. in testa
mentis. j. de regu. iur. Glo. nō respōdet. alii doc. dicūt.
ratio est ista q̄ quādo excipit vinum qd rome erit. istud
vinum quod rome est. est quoddaz indiuiduum respectu
penus. et quādo sequit̄ enumeratio indiuiduo: restrin
git significationē generis: vt. l. cuj delanionis. S. cui fun
duz. S. ti. i. sed nihil est dicere: qa enumeratio indiuiduo
rum restringit significationē speciei nō nominate pente
sub genere nō aut restringit genus. als ut plene dīti in. l.
q̄stū. S. pe. S. ti. i. ideo legatū vīni nō venit q̄ restringit
legatū penus. videtis hic potest esse ista ratio: qa in ea
dem oratione ponit aliquid dispositiue et aliquid exceptiue
dispositiue oēm penuz. exceptiue preter vinum. vnde in
dubio relatiuum debet referri ad id quod ponit dispositi
ue non ad id quod ponit exceptiue. ita loquīt̄ hic. Con
tra hoc facit. l. fi. S. ticia. j. de libe. leg. vbi in dubio verba
debent intelligi esse posita demonstratiue non disposi
tiue. dubito circa hoc.

Ex. l. sequenti.

C. Si testator legat camerā suā vīori qd legare uideas.

Enum meam. S. ac ista. l. ad id
fit. legat testator vīori camerā suā. qro quid
contineatur illo legato. Breuiter non puto q̄ intelliga
tur camera. i. locus. sed intelligo. i. res ad cameraz para
tas. unde ubiunq; sint res si tamen ad cameraz sint pa
rate uenient in legato. arg. huius. l.

C. Be supellectili legata.. Rubrica.

Ex. l. sequenti.

C. Quecunq; continentur appellatione massaritarum
continentur appellatione supellectilis.

Apeller. Scōm cōmūnē usū in
vulgari bodie supelle
ctilem nō noīamus. sed appellamus mas
saritas in vulgari. uel supellectilia in litte
rali. naz ista noīa possunt ex usū mutari: ut
j. e. l. labeo. ideo q̄cūq; reperiſt̄ in appellatione su
pellectiliū p̄tinēt appellatione massaritaz. unde si al
quis legat massaritas non continent asinus et equus ut
bic. Item q̄ appellatione supellectilis contineant mas
saritie. uidebitis. j. l. proxima.

Ex. l. sequenti.

C. Appellatione massaritaruz non comprehenduntur
arma nec libri nec apta ad reponenduz et an appellatione
ne supellectilis ueniat culcitra.

Apellectili. Tex. ibisit qui recte
ma appellatione massaritarum non cōprehen
dunt. Idem de rebus aptis ad reponenduz arma uelli
bros tene menti: quia sunt quotidiana. Itēz in hac. l. in
prin. habetis q̄ culcitra continetur appellatione supel
lectiliū. Contrarium habuistis. j. de au. et argē. lega. l. ar
gento. S. i. culcitra potest esse de his rebus de qbus pōt
dubitari an sit uestis: ut ibi. et an apelle: ut hic. sed cō
muniſ us loquendi non habet se ut continetur ap
pellatione supellectilis: ut hic.

Ex. S. sequenti.

C. An error principis faciat ius.
Sed de his. C. Op. de seipso ad seipsu.
primō dicit q̄ nō debet inspi
ci materia. Scōo dicit q̄ agruum non est in supellectili.
Sed distinguamus tempora: ut hic dīcīt. Itēz dīcīt hic q̄
error imperatoris facit ius. Contra ius nō potest per et
reorem p̄stitui: ut. l. quod nō rōne. S. de legi. So. L. u
rat in so. in. l. i. C. que sit lon. cōsue. in quarto cōtrario. et
in. l. cōsuetudinis. eo. ti. Finaliter Ja. de are. et idem se
quitur Oldra. dicit multum bene iudicio meo. Quan
doq; princeps uel alius qui habet ius qdendī legēz errat
in ipsa legis cōstitutione: qa in ueritate non intendit
legē cōstituere: sed uituit tanq; sit iam cōstitutum. tunc
nō facit ius talis error: qa deficit p̄sensus: ut. l. qd nō ra
tione. fm unā lec. S. de legi. Q̄nq; nō errat in p̄stitutiō
legis: sed in modo qdendī seu p̄stituendi legē. et tūc dic
aut errat in cā de prēterito: q̄ dīcīt imperator q̄ sic fuit
iam p̄stitutuz. sed errat per desuetudinē sublatam. ideo
statuimus et c. et tūc error facit ius. tamen tali modo non
est trahendū ad osequēs: ut. l. quod uero. S. de legi. fm
aliam lec. ita possumus intelligere hunc tex. q̄ impera
tor statuit argentuz esse in supellectili credens sic. als est
statutū cum non esset. si uero errat in causa de presenti:
si quidez esset error talis qui faceret legis equitatem ces
sare: cessaret lex quia cessaret causa finalis. Si uero error
talis cause nō faceret equitatem legis cessare: tunc ualeat
lex et error ius facit. hoc probatur in. l. qui in aliena. S.
ubi. t. l. ie qui putat. S. de acquiren. here. et ista est mate
ria. pprie an error cōmuniſ facit ius. Itē est alia materia
an error cōmuniſ habeatur pro ueritate. de qua tractat.